

1080044926

POLYANTHEA

SACRA

EX UNIVERSA

SACRAE SCRIPTURAE

UTRIUSQUE TESTAMENTI

FIGURIS, SYMBOLIS, TESTIMONIIS,

Nec non & selectis Patrum, aliorumque Authorum, Sententiis, eruditè interpretantibus, Similitudinibus, tantisque Historicis collectis, & copiosis, exornatisque Martiris Moribus

DE VIRTUTIBUS ET VITIIS

P R O

CONCIONIBUS EFFORMANDIS

adhibita, atque ad communem, sacrorum praesertim

Oratorum, utilitatem in hunc edita.

L A B O R E A E S T U D I O

R. P. ANDREAE SPANNER.

E Societate Jesu.

TOMUS SECUNDUS

CUI PRÆTER INDICES TITULORUM, ET MARGINALIUM

Technische Beschreibung, die ex hunc Titulum in de T. hunc explicationem.

VENETIIS: MDCCLXII.

Ex Typographia Balloniana.

ALPHABETUM PRAESERTIM, AC PRINCIPALIS

M.

TITULUS I.

MAGDALENA PŒNITENS.

§. I.

Nomen.

Magdalena Hebr. idem est, quod *turris*, à radice *Migdal*, idest, turris: fuit enim procerà, & excelso corpore. 2. Magdalena idem est, quod magnifica, ut ait Origenes tract. 35. in Matth. Aut Magnificata, ut Pagninus in Nom. Græc. Hebr. 3. Idem Pagninus: Magdalena idem est, quod vexillo insignita, aut vexillum dicens, vel elevans. Erexit enim vexillum summe poenitentia, fervoris, & amoris, in Christum, juxta Cant. 2. 4. *Ordinavit in me charitatem*. Hebr. *Vexillum ejus super me charitas*. 4. Pagninus: idem est, quod *educata nuptia*, scilicet verbis Christi internis, & externis, ad omnem sanctitatem, Cornelius in Luc. 8. 2.

§. II.

Figuræ, & laudes.

Regina Saba audita fama Salomonis &c. 3. Reg. 10. 1. S. Bonaventura S. 1. de S. Magd. comparat illam Regine Saba audientem sapientiam Salomonis; inter cetera ait: si Regina Saba invenit tantam sapientiam in figura; quantum putas invenit Magdalena in re ipsa: dicitur enim Luc. 10. 39. *Sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius*.

Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem. Cant. 1. 11. Quando scilicet recumbente Domino, à muliere habente alabastrum unguentum nardi &c. ejus capiti superfusum. S. Justus Orgelii. hic.

illa vadens nuntiavit &c. Marc. 16. 10. Facta est Apostola Apostolorum, quæ prius erat fovea peccatorum. Hugo Card. hic.

Vade ad Fratres meos. Joan. 20. 17. Ecce constituitur Magdalena inter homines prima nuntia S. Resurrectionis: ut nuntiet his, qui hanc resurrectionem per universum orbem proclamaturi erant. Et Christus ore suo eam primam suæ resurrectionis Evangelistam fecit. Simon. Cass. lib. 14.

Quinque officia dedit Christus D. Magdalenz post conversionem. 1. Fecit thesaurariam suam. Christus non portabat pecunias; sed dicit Marcus, quod post sermonem circumspiceret, si à quopiam invitaretur ad prandium: hoc sciens Magdalena &c. 2. Fecit eam secretariam suam. Luc. 10. 39. *Sedens secus pedes Domini*: Credo, quod ipsa petiit de se, in quo ordine collocaretur; & forte fuit dictum à Christo, quod cum Seraphinis ex ardentem charitate. 3. Quia fecit eam familiarem suam, & sociam Matri suæ: quæ, licet esse purior Sole, non tamen desepit eam 4. Fecit eam apothecariam, & medicam suam; quando fatigato ex itinere unxit manus, & pedes, & caput. Fecit Apostolam. Petrus, Paulus &c. missi ad peccatores; sed Magdalenam missi ad convertendos Apostolos; dubios de Christi resurrectione. S. Vinc. Ferr. f. de S. Magd.

Quid per hoc vas, nisi Magdalenæ lapideum, idest, firmissimum, cor candidum per propositum innocentis vitæ. Hoc alabastrum plenum erat unguento amarissimæ poenitentia, & meroris. S. Bernardinus t. 2. f. 46.

§. III.

Magdalenz poenitentia, lacrimarum.

Figuræ, Simbola.

Memor ero-Babylonis. Pf. 86. 4. B. Magdalena fuit Babylon, plena confusione peccati; vel confusione postmodum vere poenitentia. Sed de Babylone facta est Jerusalem. Hoc est miraculum, de quo If. 21. 4. *Babylon dilecta mea posita est: nihil in miraculum*: quia scilicet de Babylone sit Jerusalem. Hugo Card. hic.

Anima mea liquefacta est, ne lacrimis est. Cant. 5. 6. Monstruosum nimis glicidium; si non fluat, ut cera, cor tuum. Jacuit ad pedes Jesu congelata prius Maria; tota mox in lacrymas instat nix, ad solem fervidum, liquefacta est. Audiebat simul eloquium tuum, quod est ignitum vehementer: non solum ignitum; sed sicut oleum effusum non tuum in fomentum ardoris. Jesu Christe, propter nimiam charitatem, qua dilexisti nos, descendisti in abyssum incendii. Joan. Geston tr. sup. Magnificat.

Suave cibarium, circui civitatem. Il. 23. 16. Hugo Card. hic applicat S. Magdalenz.

Tu speculum peccatorum, tu gaudium Angelorum; tu poenitentia forma, tu Apostolorum Apostola, tu divini amoris fornax &c. S. Bernardinus t. 2. f. 46.

De Magdalena poenitentia, varia.

Ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix. Luc. 7. 37. Satis probabiliter putant Simon Cassia, lib. 9. cap. 29. Toletus, Salmeron &c. fuisse civitatem Naim, in qua Dominus filium viduæ suscitavit; cujus fama commota est Magdalena. Silveira hic. Sed quæ civitas fuit hæc? crediderim, quod Naim: quam non nominat Lucas, ne idem bis repetat. Dixerat enim supra, quod ibat Jesus in civitate Naim, ubi filium viduæ suscitavit; & sic profecit historiam, quod mulier erat in civitate peccatrix, in civitate inquam, Naim. Hic cum famam Christi audiret; novo miraculo resuscitati adolescentis commota, & à Deo tactas ad Christum devenit: dicebat enim intrà se: ille, qui vitam adolescenti mortuo restituit, poterit etiam mihi vitam præstare in peccatis defunctæ. Stella hic.

Lacrymis cepit rigare pedes. Luc. 7. 38. Accessit non ad caput Domini, sed ad pedes. Et quæ diu male ambulaverat, vestigia recta quærebat. Accessit aut Dominum immunda, ut rediret munda: accessit agra, ut rediret sana; accessit confessa, ut rediret professa. S. August. l. 5. hom. f. 23.

De qua septem demonia exierunt. Luc. 8. 2. Mystice Beda, Theophylactus, Gregorius septem vitia Capitalia. Ad literam veri demones. Ita Ambrosius, Euthymius, Janfenius. Cornelius hic.

Cur, non invitata, domum Pharisæi, & Christum, adit? magnanima superat omnes difficultates. Reliqui pro temporali domo accesserunt: Chananæa pro ejectione demonis à filia. Matth. 25. 22. Fluxum sanguinis patiens. Matth. 9. 20. Hæc prima pro Domini obsequio, & salute sua. Dominum quaerit. Sanct. Chrysolom. hom. 81. in Matth. cum ceteræ omnes curationis corporis gratia adessent; sola hæc, ad honorem ei conferendum, & animæ incolumitatem acquirendam, accessit: nulla enim corporis ægritudine laborabat. 2. Avidè arripit occasionem salutis, alibi forsitan non habitura. Tertull. lib. de poenitent. cap. 4. Rape occasionem inopinatæ felicitatis. 3. Inclinet ad miserandum supremam dicit majestatem; & ideo credit, quod esset ad veniam

niam sibi promptus, qui Pharisæi venerat tam promptus ad mensam. 4. Nimio venie peccatorum desiderio irriti: non timet irideri, illud, despici; quin potius optat, ut quovis modo ita in se ulciscatur peccatum. Sylveira hic.

En mutatus ordo rerum! pluviam terze dat cœlum semper: ecce nunc rigat terra cœlum, Lacrymis rigabat pedes ejus. O quanta vis in lacrymis peccatorum! rigant cœlum, terram diluunt, extinguunt gehennam. S. Chrysol. l. 93.

Magdalena, sensibus, & membris, omnibus, quibus peccaverat mulier, penitentiam egit: nos verò verbis quidem penitentiam pollicemur; factis verò nihil studii, laborisque, præsumus: sed eadem vivendi consuetudine utimur, qua prius. S. Gregor. Niff. orat. in eos, qui acerbius alios judicant.

Ad discumbentem Dominum, misericordiæ fontem, justifianda ecurrit. Cucurrit, inquam; quia trahabatur interius, S. Laurent. Just. f. in festo S. Magd.

Magdalena incipiens à lacrymis, illic in virtute proficit: compendiosa enim via lacrymarum ad sanctitatis verticem. Escobar. t. 3. coll. Chr. ob. hic.

O quot Magdalena penitens præstat Deo obsequia! lacrymis pedes abluit, coma tergite, ungit, osculatur. Addit S. Chrysol. hæc quidem agebantur exteriora; sed que interioris revolvetur, multo erant his ferventiora. Quo tot affectus, tot obsequia? quia restauratio gratis non sine ingenti labore periclitur. Penitentia apte vocatur tabula post naufragium; quia restauratio gratie laboriosior. Qui vehitur navigio vento secundo, nulla operatione disturbatur: at qui tabula post naufragium utitur magno labore afficitur; ut ad litus perveniat. Baptistinus navigium; tabula penitentia. Id. ib.

Stat ad pedes peccatrix; & non cogitat de recessu; nec sibi adesse de convivio alla cura. Convivantes non aspicit, neque cogitat, neque appositus intuetur dapes: suis intendit officiis, præpedit non vult, nec alios ipsa præpedit. Proximit duo labia super pedes. Amor, & timor, labia sunt animæ: unum superius, scilicet amor; timor labium inferius est. Anax tantum labia movebantur; & de prole meruit à Domino exaudiri. Nec Magdalena legitur verbalitate; sed labia amoris, & timoris, premebat in Domini pedes, & oculis loquebatur; de quibus in Job dicitur: quod in omnibus adversitatibus non peccavit labiis suis, ut à Dei amore, atque timore, dediceret: ut amore, atque timore, privatus, contra Dominum aliquid loqueretur. Simon Cass. l. 4. c. 7. hic.

Laciviva macula multis eget, ut tandem, licet ægre, tollatur. Magdalena nihil curat murrura, nec obloquia, sese ad pedes Jesu adjicit, & osculatur, & lacrymis rigat, & aureis siccat crinibus, unguento perfundit, nec suæ nobilitati timet, nec sumptibus parcat; adhibet fidem, charitatem. S. Ephrem de S. Magd. non jatitoris; ac famulos domesticos, generosa mulier timuit; nec duram adstantium increpationem: unum hoc fecum cogitans dicens: quòd si totam meam faciem, quasi ferream, aut atream, non reddidero; salvari ex turpi inundatione lacivivæ meæ non potero. Baæxa t. 1. l. 6. c. 5. §. 16.

Permissus est Lazarus amicus mori; non ad mortem, sed pro gloria Dei. Oportebat nihilominus quempiam Electorum spiritaliter mori itidem pro gloria Dei: ut scilicet per conversionem ejus glorificaretur Filius Dei, dimittendo illi peccata multa. Permissa est igitur hæc mulier, delecti Lazarus foror, mori peccatis, & esse famosa peccatrix, non ad mortem, sive interitum æternum; sed pro gloria Dei, pro testimonio justis, & justificantis nos Dei, & hominis, Jesu Christi Filii Dei. Sancti Rupertus de oper. Spir. Sancti. cap. 28.

S. IV.

Magdalene magnus amor.

Sicut Eliæ sacrificium. 3. Reg. 18. 34. 38. Igne celesta assumptum est, sed prius aqua ter effusa; ita Magdalene cor igne cœlesti absumitur, cum dilexit multum; sed multis lacrymis prius effulsit. Oforius f. d. D. Pass.

Tenuis eam, hæc amittam. Cant. 3. 4. Non dimittam te, ait Magdalena; sicut mulier, que occurrit ad Eliseum 4. Reg. 4. 30. apprehendit pedes ejus, dicens: Vivit Dominus, & vivit anima tua, non dimittam te. Quæ fuit per nos, quia venit ad monumentum, cum adhuc tenebræ essent, quarit in lectulo, id est, sepulchro. Sed cur ait in lectulo meo? quia lectulus Christi etiam lectulus Magdalene erat; & cum eo sepulto sepulta erat spiritualiter. Surgam, & circumibo. Revertitur in Jerusalem ad discipulos. Tulernus Dominum meum. Et. Invenimus me vigilem, Angeli. Paululum cum petranxissent illos. Tandem læta ait. Invenit quem diligite animæ meæ. De Ponte hic. Exh. 13. 9. 1.

Apparit primò Mariæ Magdalene. Marci 16. 9. Sed quare primò Magdalene? quia ardentius diligebat: ut ostenderet, quod pro salvandis peccatoribus venerat in hunc mundum. Ut, sicut mulier fuerat nuncia solvere perditionis; ita mulier similitur esset gratia nostræ salutis. Et, ubi abundavit peccatum, abundare malitia monstraretur; & nulli de cætero peccatori desperationis locus relinqueretur. Hugo Casd. hic.

Dilexit multum. Luc. 7. 47. Duodecim porta margarite sunt. Apoc. 21. 21. Nullo tormento transit margarita ad delicias: rore concipitur, concha excipitur, auro inestitur. Non teritur, non aduritur, non extergitur. An non margarita charitas est? quæ, etiam citra flammam, & malculos, emittit. Ità Magdalena fulsit in domo Pharisæi: dilexit; & inter alabaltra æquavit terras hæz; & compedes; & lapides, Jeremiæ. Ama, & si libet, epulare. Oliva lib. 3. Strom. §. Dilixit. Jam sicut columba, que lacte est lœta, respicit ad pedes Jesu, juxta fluensa plenissima. Drogo Ost. de Sac. D. Pass. 1.

Regressa à monumento nuntiaverunt. Luc. 24. 9. Magdalene autem aliis signanter præmittit: quia ipsa ferventius aliis dilexit, & prior, ut traditur, ad monumentum venit; &, præ cæteris, diutius perseveravit. Et ad dandam fiduciam peccatoribus. S. Bonavent. hic.

Stabat foris plorans. Joan. 20. 11. Amor faciebat eam flere; & dolor cogebat eam plorare. Origen. hom. de Magd. Petrus, & Joannes, timerunt, & ideò non steterunt. Maria autem non timebat: quia nihil sibi suspicabatur superesse, quod timere deberet. Perdiderat enim Magistrum suum; quem ita singulariter diligebat, ut præter ipsum nihil posset diligere, nihil posset sperare. Perdiderat vitam animæ suæ, & sibi jam melius esse arbitrabatur, mori quam vivere. Oblita erat gaudere, obliterata esse seipsum obliata erat denique omnia præter illum, quem diligebat super omnia. Id. ib.

Mulier, quid ploras? Joan. 20. 13. Et quem ploras? & desiderium animæ suæ! cur interrogas eam, quid ploras? & quem queris? Ipsa paulò ante coram oculis suis cum magno dolore cordis sui viderat spem suam suspendi in limbo; & tu nunc dicitis, quid ploras? viderat expirantem spiritum suum, viderat spiritum tuum; & tu dicitis, quid ploras? Ipsa die tertia viderat manus tuas, quibus sæpius benedicta fuerat; pedes tuos, quos deosculata fuerat, & quos lacrymis rigabat, in cruce clavibus affigis; & tu dolor ejus nunc dicitis, quid ploras? Id. ib.

Vidit Jesum stantem, & nesciebat, quia Jesus est. Joan. 20. 14. O pium, & delectabile pietatis spectaculum! qui queritur; & desideratur; & occultat se, & manifestatur. Osculatur se, ut ardentius requiratur, & requisitus cum gaudio invenitur, inventus cum sollicitudine tenetur; & tentus non dimittitur. Drogo Ost. de Sac. D. Pass.

Ego eam tollam. Joan. 20. 15. Charitas debili femine ingentes contrivit vires. Ego eam tollam. Quam Christus mulierem vocavit, post magnanimum ausum, Mariam nuncupat. Unde post illam verba, ego eam tollam, statim sequitur: dicit eis Jesus, Maria v. 16. Que pondus angelicus humeris formidandum portare audeat, merito vocatur Maria. Cum cupit esse Jesu bajula, sit Mariæ Matris nomine, & munere, amula: illa Jesum portavit in utero; ipsa optat portare humero. Arcenes in Il. 2. Diss.

Quid est bone Jesu! quod dicit ad te de te: & ego eam tollam? Joseph timuit, & non fuit ausus tollere corpus tum de cruce, nisi de nocte; & nisi hoc peteret à Pilato. Maria vero noctem non præsolat, nec Pilatum reveretur; sed audacter promittit dicens, & ego eam tollam. O Maria! si corpus Jesu forte positum est in atrio Principis Sadæ, in quo princeps Apostolorum calefaciebat se ad ignem; quid factura es? Ego eam tollam. Et si ancilla ostentia interrogaverit te; quid factura es? Ego eam tollam. O ineffabilis mulieris amor! ò mirabilis mulieris audacia! ò mulier non mulier! Idem ibid. Calx Lem. Ardet in multo. Picinelli.

S. V.

S. Magdalene virtutes aliæ.

Ecce mulier in civitate peccatrix. Luc. 7. Hanc mulierem inducit Mattheus 26. 7. super caput Christi effundentem unguentum; & ideò forte noluit dicere peccatricem: nam peccatrix, secundum Lucam, supra Christi pedes effundit unguentum. Potest ergo non eadem esse, ne sibi contrarium Evangeliste dixisse videantur. Potest etiam questio meriti, & temporis diversitate dissolvi; ut adhuc illa peccatrix sit, jam illa peccatrix non. S. Ambrosius lib. 6. in Luc. hic. Quid memorem de sepulture officio, quod prævenit; de pedibus ascendens ad unctionis capitis. Drogo Ost. Docenos speculam penitentia, ut pedetentem in via virtutis progrediamur, de Castillo Illar. 8. Est fudit super

per caput mulier hoc unguentum. In sublime femina hæc subverta est: quia à pedibus ascendit ad caput. Simon. Cass. l. 9. c. 34.

Ut cognovit, quid accubisset in domo simonis. Luc. 7. 37. Cur Christum non invitavit ad propriam domum? sciebat, eum respicere peccatores, cum illis manducare: & cum se maximam peccatricem agnosceret, se indignam judicavit, ut Christus sub tectum ejus intraret, & tanto beneficio potiretur. 2. Quia publica peccatrix publicam elegit penitentiam. Silveira hic q. 7.

Maria accepit libram unguenti nardi Pisticæ pretiosi. Joan. 12. 3. In Commentar. Cit. §. 3. Pisticum Græce fidele significat, ut nardum veram, puram, & sinceram, ostendat fuisse: ex hac enim solùm unguentum pretiosum conficiebatur; quod non esset alia admixtione corrupta. Escobar t. 2. Pers. Chr. l. 10. Vide plura. Lacrymæ, Penitentia, Spes.

TITULUS II.

MAGNANIMITAS.

S. I.

Symbola Allegoriz.

Exaltatio oculorum est dilatatio cordis. Prov. 23. 4. Per exaltationem oculorum aliqui accipiunt magnanimitatem: magnanimitas enim, uti altam habet mentem, ita & alius oculis magna aspicit, q. d. Magnanimitas, uti exaltat oculos sic & dilatat cor: ut magna moliat, & ambiat. Cornelius hic.

Justus, quasi leo, considerans absque terrore erit. Prov. 28. 1. Apte justus comparatur leoni: quia leo, ut dicitur Prov. 30. 30. fortissimus bestiarum, ad nullius pavobis occursum. Plinius lib. 8. cap. 36. invalidissimum urso caput, quod leoni fortissimum. Sic justus omne robur habet in capite, id est, in mente, voluntate generosa, & amore Dei, armata &c. Id. hic.

Ferculum fecit sibi Rex Salomon. Cant. 3. 9. Ferculum est quelibet Sanctorum congregatio ad æternum convivium amicum ferentium. Columne argenteæ, qui fortissimè operis exemplo alios portant, & luce prædicationis illuminant. Reclinatorium aureum, æternæ felicitatis fulgor: in qua reclinat, & ab omni labore quiescit. Ascensus purpureus est: quia ad elatritatem illius quietis non nisi per tribulationem venitur. Idem hic.

Leo inclusus Lem: Angustius operatur. Non manus sufficit orbis. Picinelli. Sol inter nubila. Lem. Obstantia solvet. Idem. Ignis. Lem: Numquam desolum. Animi alti. Idem. Heliotropium in Sole. Lem. non inferiora secutus. Idem.

S. II.

Magnanimitas vincit omnia.

Initium via bonæ, facere justitiam. Prov. 16. 5. q. d. Via ad virtutem non est speculatio, sed actio, & exercitium virtutis: sic enim humilitatio est via ad humilitatem, ait S. Bernardus, sicut lectio ad scientiam, passio ad patientiam. Hinc prudentes, cum quid ardui occurrat, mox id aggreduntur, clausis quasi oculis mentis; ne ejus difficultate aspecta tercantur. Itaque primam difficultatis apprehensionem, que vehementissima est, superant: sicut ægri pillulas, aliasque medicinas anaras, clausis oculis hauriunt &c. Cornelius hic.

Clamavit dicens: Domine, salvum me fac. Matth. 14. 30. Magnanimum primùm Petrum undæ excipiunt; timentem mergere volunt. Silveira hic.

Nihil arduum, nihil magnum est, magno viro: nec timentum est quidquam difficile: cum soleat difficultas ex solo timore procedere. Blesensis ep. 87.

Cordis magno nihil est magnum. Idem ep. 127. Est magnificentiæ proprietas, consummatio fortis inchoatorum: sicut ad magnanimitatem spectat aggressio considerata magnorum. Gerson. tr. 11. sup. Magis.

S. III.

Magnanimitatis exemplum.

Ex Veteri.

Invenit in ipso anno (sterilitatis) censusplum. Genes. 26. 12. & vest. 22. Professus indi forte alium patrum. Nota constantiam, & magnanimitatem Ilacii; qui fortiter fert invidiorum insultum, equis cedit; sed ita, ut segnior non efficiatur, quin alibi se, suaque, strenue promovet. Cornelius hic.

Surgit, & transit Jordanem tu, & omnis populus tecum-noli timere, quoniam tecum est Dominus Deus tuus. Jos. 1. 3. 9. Timor prohibetur, & animis rapidissimi tractio imperatur. Noli timere: quasi hic timendo sit solum timor, & quidem;

R. P. Spanner Poly. Tom. II.

dum Josue audeat steterunt aquæ &c. In virtute nullus est labor, si laboris abscedat timor. Sæpe qui certamine essent victores, certaminis timore vincuntur. Naxera hic §. 29.

Du mihi mentem isum? Jos. 14. 12. Magnanimitas ipsis difficultatibus irritatur, & ad honestos labores accenditur. Caleb eas, præ cæteris, urbes, petit, que difficiliore expugnatur. Idem hic §. 38.

Irruit Spiritus Domini in Samson, & dilaceravit lionem. Judic. 14. 6. Leo est res ardua, ut gravis tentatio; quam instar Samsonis, invocato Dei Spiritu, animosè invadere, & superare, debemus. Occide hunc leonem; & occisus amplius te non vexabit. Unde Job 4. 10. 11. juxta Septuag. myrris-leo, id est, formica leo. Cornelius hic.

Immutavit ei Deus cor aliud 1. Reg. 10. 9. q. d. Deus cor Saulis; quod, cum esset privatus, erat pusillum, abjectum, agreffe, fervile; jam, eo rege factò, fecit magnanimum, sublime, amplum, regale; ut nullis periculis cederet, nullis hostes metueret, nullum onus difficile sibi putaret. Ità Abulens. mutavit ei cor, quod antea erat parvum, & fervile, in cor regale. Vatablus: immisit illi mentem alian, & cor regium: sive regios spiritus. Theodor. quoniam erat rusticus, solum sciens terra colere; cum ei manus imposuisset, dedit ei spiritum regium. Cornelius hic.

Ascendit Jonathas manibus, & pedibus, reptans. 1. Reg. 14. 13.

Non vales resistere Philistino isti nec pugnavi adversus eum, quia, puer es. 1. Reg. 17. 133. Quid David? non suis viribus, sed Dei auxilio, fretus: si nunc vadam, inquit, & auferam opprobrium populi. v. 36. S. Basilius Seleuc. or. 15. qua ratione à proposito certamine conatus es avertere, acrius, ò rex, ad pugnam exaccuili: hic quidem bellator, ego verò belli inexpertus; que res animos mihi facit. Naxera in Jos. 14. §. 38.

Ost quis mihi daret potum aqua? Irripuerunt ergo tres fontes. 2. Reg. 23. 15. Per hostiles enses irripuerit fuit opus, ut David potiretur affectu. Qui conatur magna, magnas difficultates perrumpat, est necesse. Id. ib. §. 35.

Et latitudinem cordis. 3. Reg. 4. 29. Latitudinem cordis vocat magnanimitatem; puta, cor regium, amplum, magnam. Cornelius hic.

Cum leonibus iuste, quasi cum agnis. Eccl. 47. 3. S. Sabbas Abb. sub vespem ingressus caverna m, in qua leo suos alebat catus, mandavit leoni, ut secum maneret; vel, si nollet, sibi locum cederet. Cessit leo, & cum catus suis excessit in alium spelum. Ità habet ejus vita. Moraliter: viri magnanimi, & fortes, ludunt cum leonibus quando occurrentes in via Dei, & virtutis, difficultates, persecutiones, obices quamvis arduos, heroicè illasi, & quasi ludibundi, superant, dicentes: omnia vincit amor. Id. hic.

Elephantis ostenderit sanguinem uræ, & mori, ad accendens eos in prælium. 1. Machab. 6. 34. ostensus sanguis aprior videbatur infirmandis animis, non accendus: sanguis namque mortis testimonium, & stragis indicium. Imò acrius incitant; dum sanguinem elephantis ostendunt. Naxera in Jos. 14. §. 38.

Ex Novo, & Historicis.

Ubi est, qui manus est rex Iudæorum? Matth. 2. 2. Quam certa, atque secuta, interrogatio. Jam Romani legem tulerant, ut sub periculo mortis nemo aliquid regem vocaret, sine eorum consensu. Fuit quoque præceptum, & Magis non ignotum; quod, qui rege vivente, alium regem pronuntiat, aut adorat, punitur in sanguine. Quomodo ergo Magi audent vivente, & regnante Herode, in ejus presentia, sine Romanorum consensu, regem alium profiteri? Procul dubio istam eis audaciam puer natus influxit. Nondum viderant Christum, & jam parati erant mori pro Christo. Dionys. Carthus. hic.

Petit corpus Jesu. Matth. 27. 58. Ex hoc facto summam Josephi constantiam, & fortitudinem spectare licet. Parum enim aberat, quin vitam ipsam Christi causa impenderet: quippe qui Judæorum omnium inimicitiam propter illum in se susciperet. Causam constantiam dat Marcus, & Lucas: qui o ipse erat expulsans regnum Dei. Victor Antioch. in c. 15. Marci.

Exurgens abili-cum festinatione. Luc. 1. 39. ut ostendatur regalis animi magnanimitas; que nulla montium asperitate, ut ab incepto desisteret, detineri potuit. S. Ambros. non ab studio asperitas montium; non ab officio prolixitas itineris, retardavit. Sylveira hic.

Quarebat videre Jesum. Luc. 19. 3. Hic si statura pusillus, animo magnus erat; cum affectavit videre Jesum: argumentum nactus es arte, atque studio; quod sibi natura negaverat. Simon Cass. l. 9. c. 48.

Omnia Jesum in eo, qui suo confortat. Philipp. 4. 13. Quan-

te fiducia vox ? quid ? omnia possibilia sunt inveniendi super eum, qui omnia potest. Nihil omnipotentiam verbi clarior reddidit; quam quod omnipotentes faciunt omnes, qui sperant in eo. S. Bernardus S. 25.

S. IV. Motiva varia.

DE forti agressa est dulcedo. Judic. 14. 14. id est, mel dulcissimum. Nimrum leo à me occisus, præbuit mihi mel: ut significetur, actus heroicis mex fortitudinis pariturus mihi, & cullibet alteri mifericam voluptatém, felicitatem, & gloriam. Cornelius hic.

Aliis duodecim leuiculis stantes. 2. Paral. 9. 19. In quolibet gradu assensus Salomonis erant duo leones hinc, & inde: sed hi leones, quia ficti erant, & sine vita, significant; quod solùm timidos, & recordes impediunt. Brogmar. Dominium Christi.

A Domino diriguntur gressus viri. Proverb. 20. 24. Fortis, & strenui qui magna, & ardua molitur: hunc enim Hebraicum Geber significat. Cornelius hic. Vide tit. Fiducia, Fortitudo.

TITULUS III. MAGNIFICUS.

S. I. Magnitudo animi.

Parvulum occidit invidia. Job 5. 2. Parvulum dicitur, qui terrena diligit; magnus, qui sola æterna querit. Hugo Card. hic.

Excelsior ut gigas ad currendam viam, à summo celo egressus ejus. Pl. 18. 6. 7. Sed nunquid Mars, Jupiter, Saturnus, altior celo? Richardus: egreditur à summo celo, non loco, & vastitate, sed virtute, ac efficacia. Sylveira c. 13. in Math.

Vox Domini in magnificencia. Pl. 28. 4. Quia excitat ad magnificencia, & heroica facinora; ut non tantum præcepta, sed etiam consilia, corde magnanimo exequamur, De Ponte in Cant. 2. p. 1. 1. 5. 3.

Absit omnes magnificos meos. Thren. 1. 1. 5. Id est magnificientes. Magnificus est, qui in omni opere, virtute eligi, quod perfectius est: unde magnificencia est decus, & ornamentum, divinarum, humanarumque omnium virtutum. S. Bonavent. hic.

Inhabitabo in eis, & deambulabo. Pl. 133. Levit. 26. 12. Vide animam sanctam, quam grandis sit: Christum capit, quem cælum non capit. S. Hieron. in Pl. 133. Ita legit textum hunc S. Hieronymus.

Fide Moses grandis factus, negativus se esse filium filia Pharaonis, magis eligi animi, puerilique levitatis fuerit: Ægyptia regna amissa. Factis dixit Moses cum Apostolo: Cum esset parvulus. Incert. Auth.

Naturali instinctu quilibet concepit magna; utpote à Deo conditus magnus. S. Laurent. Just. l. de contemptu Mundi cap. 10.

Nil aliud magnum in rebu humanis, nisi animus magna despicieus. S. Martinus Bracon. Ep. de vera virt. c. 2.

Qui ab externis rebu præstantiam sibi comparare nititur, perinde facit, ut il solent, qui, cum statura breves sint, acceptis grillis duobus, & edo amplius interdum cubitis, crescent. Quod sæpissime hominibus usu venit, quoties opum, aut potentia, adjuvento apparere cæteris præstantiores volunt; quæ tamen præstantia non est. Is enim præstant, & excelsus est; qui nullius horum eget; sed omnia ista parvi pendit; & in seipso habet magnitudinem. Isidorus Clarius l. 1. or. 7. in die Ciner.

S. II. Magnitudo corporis.

Ut Saul procerus, & quasi gigas. 1. Reg. 10. 23. sic procerus Salomon. Cant. 5. 15. Cornelius in 1. Reg. 10.

Induit Saul David vestimentis suis. 1. Reg. 17. 38. Hinc patet, Davidem fuisse procerum; alioquin enim Saulis proctei vestes, & arma illi aptari nequissent. Item hic.

Omnis homo, dum sui corporis pulcritudinem concepit, procerum se esse exoptat. S. Chrysol. S. 103.

Quidam sarcasice dixit de magnis: superiora magnarum ædium non inhabitari. Mafenius l. 2. arguit.

TITULUS IV.

MALI.

S. I. Profunt bonis. Ex Veteri.

Mali profunt bonis. Gen. 25. 23. Tropologie: mali profunt bonis; tyranni Martyribus: quia fabricant coronas æternas. Cornelius hic.

Gabaonites, Jos. 9. 27. qui ex alia stirpe erant à filiis Israel, ministrabant in templo, ligna, & aquam portantes in officium sacrificiorum. Sic impij, qui ex aliena stirpe sunt, nempe diaboli, ligna, ac cruces subministrant bonis; ut holocausta de se offerant. Diez amor inimicorum.

Secur novacula acuta scissit dolum. Pl. 51. 4. Ecce quid faciunt sancti mali: capillos radunt. S. August. hic. Qui quidem capilli non superflui facti sunt à Deo in corpore hominum; sed ad aliquod ornamentum; tamen, quia sine sensu prædicuntur; illi, qui adherant Deo, sic habent ista terrena, sicut capillos. Id. ib. Omnis malus, aut ideo vivit, ut corrigatur; aut ideo vivit, ut per illum bonus exerceatur. Id. in pl. 54.

Qui stultus est, serviet sapienti. Prov. 11. 29.

Ex Patribus, & aliis.

Per ipsos, in quibus est malitia, claros, & probatos, efficit eos, qui ad virtutum gloriam tendunt. Nam si permitteretur malitia, non esset utique, qui contrariet virtutibus. Virtus autem, non habet aliquid contrarium, non claresceret; nec splendidiore, & examinatio ferret. Non probata verò, nec examinata virtus; nec virtus est. Origenes hom. 14. in Num.

Ex malorum consideratione decus bonorum lucidius indicatur. Idem hom. 1. in Gen.

Hanc Deum bonorum, ac malorum, voluit esse distantiam, ut qualitem boni ex malo sciamus; item mali ex bono: nec alterius ratio subaltero potest intelligi. Deus ergo non excludit malum; ut ratio virtus consistat possit. Quomodo enim patientia vim suam, nomenque, retineret; si nihil esset, quod pati cogemur? Quomodo laudem meretur devota Deo suo fides; nisi esset aliquis, qui à Deo vellet avertere? nam ideo potentiores esse iniustus permittit; ut cogere ad malum possent: ideo plures, ut virtus effit pretiosa. Lactantius l. 5. div. instit.

Abel esse renuit; quem Cain malitia non exerceat. S. Greg. mor. l. 20. c. 29.

Mali bonos magis ab hujus mundi desiderijs expediunt, dum affligunt: quia dum multa eis hic violenta ingerunt, festinare illos ad superna compellunt. Id. mor. l. 26. c. 9.

Nunc vivit impius pio: sed sicut lima non habet locum planato ferreo; ita post consummationem iustorum non erit locus impijs. V. Beda in Pl. 36.

Quod fornax fecit auro, vel paleæ; quod lima ferreo; hoc impius facit pio. Nam sicut palea incineratur, aurum verò purgatur; sic in persecutione iustus fit iustior, & fordidus fordidior. Id. ib.

Cum Deus præficeret, eos (Angelos malos) tales futuros, quare creavit eos? Propter ornatum sui operis: ut enim pictor nigrum colorem subfermit; ut albus, vel ruber, pretiosior sit; sic collatione malorum iusti clariiores sunt. S. Anselmus in Elucidario.

Mali vivere permittuntur ad bonorum probationem: ut eorum moribus exasperati patientie fructu remunerentur. Rosa suaviter redolet; pulchra est visu, lenis tactu; & tamen non crescit, nisi inter spinas; quæ sunt aspera tactu, delormes visu, nihil redolentes. Sic etiam boni, & iusti, homines: licet lenes sine patientia, pulchri moribus, suaves bono exemplo; non tamen possunt proficere, vel probari, nisi inter malos. Quandoque etiam spina defendit rosam; ne carpatur ante maturitatem: sic mali occasio sunt bonis; ne excedat in peccatis; quandoque per eorum malitiam refragantur; ne immoderata læticia, vel alio peccato, dissolvantur. Nunquam etiam servatur vinum bene in bonitate sua, nisi in fœce: nec boni, & iusti, in virtutibus stare, & proficere possunt; nisi probentur tribulationibus, iniquorum persecutionibus. Dixit B. Virgo S. Brigide Revel. l. c. 22.

Fabri sunt mali, qui tribulant modò bonos in igne tribulationis. Hugo Card. in Gen. 1.

Lætiore esto, quoties displices malis; & malorum de te estimationes malas verè tua laudationi adscribe. S. Martinus Bracon. de vera virtute c. 3.

Mali immixti bonis.

FUerat. Joan. 13. 6. Quale Collegium, qualis societas, qualique congregatio, munda erit, sine iniquitate manebit? si Christi Collegium factum habuit unum eum, qui velamento virtutis tenebat in vitium, specie misericordie augebat miseriam; alijs videbatur intendere, qui seipsum ex toto deseruerat. Simon Call. l. 9. c. 34.

Boni soli nunquam sunt, nisi in celo; & mali soli nunquam sunt, nisi in Inferno. Hæc autem vita, quæ inter cælum, & infernum, sita est; sicut in medio subsistit, ita utrumque partium civis recipit. Ob hanc causam Sancti Patres comparant Ecclesiam utero Rebeccæ, quæ tulit Jacob Deo dilectum, Esau autem odio habitum. Jam orto Cant. 2. in quo lilia inter spinas: arca Noe, in qua homines, & pecora; corvi & columbæ: agro, in quo triticum, & zizania; Sagenæ missæ in mare; in quo boni, & mali pisces. In familia Adæ, & Abel iustus, & Cain fratricida. In domo Noe, Sem, & Japhet cum Cham: in domo Abrahæ Isaac & Ismael; in Isaac domo, Jacob, & Esau: in domo Jacob Joseph cum fratribus venditoribus: in domo David Ammon & Absalon: in ecclesijs Apostolorum Judas. De Ponte l. 1. c. 3. c. 3. de perfect. hom. Chr.

S. III.

Mali patienter tolerandi.

Ex Veteri.

Adam ubi erat. Gen. 3. 9. Adnotat autem Moyses: cum audivissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridies. Curad auram? Abulen: ad auram, id est, contra auram: quia qui contra auram, id est, ventum movetur, tardius movetur. Cur autem Dominus tardus movetur, cum exigere Adam pro debito occurrit: quia exactione validior effi expectantia creditoris. Escobar. l. 6. Paral. Chr. Obs. 4.

Ex concubis animantium carnem universa hinc induces in arcem, ut vivant tecum. Gen. 6. 19. Noe vivens inter animalia solatio fit ad patientiam probis cum improbis degentibus; præsertim Prælatiis, qui sub eodem tecto, intra eandem arcem famule religiosæ, versantur cum subditis; in quibus adhuc fovilevit animalis homo: qui non sapit, quæ Dei sunt. Ferdiandus hic Sect. 3.

Ecce constitui te Deum Pharaonis. Exod. 7. 1. Cur non dicitur, Deus constituitur elementorum? nam super illa quadam divina potestate emittit. Aquas per medium divisit, easque in sanguinem convertit; percussit pulvere terræ fecit sciniphas in universo Ægypto; aerem tenebris replevit: ignem misit Aaron cum thuribulo pressit. Et Pharaon tamen eirestitit? Moyses posuit est à Deo, ut elementis imperaret, ac Pharaonis malitiam in multa patientia sustineret? divina autem potestas in Moysæ paterat ea sustinentia, quam iustione, & imperio in elementa. Oleaster: expendit, quæso; quanta fit dignitas Sancti Moysæ; quem Deus sic excoxit, ut Deum Pharaonis constitueret: & similiter, quanta sit prudentia ejus & misericordia; ut non cum statim occideret, sed patientia quasi Dei tulerit, & monerit. Sylveira in Luc. 10.

Non sicut in viis. 2. Reg. 18. 14. Expectat post tot admonitiones: Deus expectat David pater. Escobar. t. 3. Collog. Chr. Obs. 8.

Calamum quassatum non conseret; & linum sumigans non exinguet. Il. 42. 3. S. Hieronymus per calamum accipit tibiam, sive fistulam: quæ prius canora; cum quassatur, hinc lincm edit sonum; ideoque abicitur. Sancti. Mathæus calamum exponit arundinem. Delrio adagio 772. per linum accipit ellychnium, ex lino caligens flamma nondum dominante, vel jam evanescente. Unde & Syrus per linum accipit lucernam. Significatur his duobus proverbiiis summa Christi mansuetudo. Homines enim calamum quassatum abiciunt, quia inutilis est; & quia tenentem suis fracturis & aculeis, pungit, & lædit. Similiter linum, sive ellychnium sumigans, nec ardens: quia nocet & oculis, & naribus lætore; mox extinguit. Christus vero tante erit patientiæ, ut neutrum faciat; infirmos, & imbecilles in fide, spe, & charitate non abicit: nec eos clamose increpat; sed sua mansuetudine eos sustentabit, fovabit, sanabit; & accendet. Ita Hieron. Cyrill. Hilarius, Procopius, Discat hic à Christo Christianus, patienter ferre mores, infirmitates, & vitia, proximorum. Cornelius hic. Qui peccator non porrigit manum, nec portat onus fratris: quassatum calamum contingit. Qui scintillam fidei contemnit in parvulis, lignum extinguit sumigans. Id. in Matth. 12.

vis immo & colligimus ea? non. Matth. 13. 28. Sancti. Chrysolom. hom. 30. hic. Multi tanta poenitentia compuncti sunt, ut, cum antea perverfi essent, electissimi postea inveniantur. Propterea zizania iustit dimitti; ut poenitentia tempus præberetur. Paulus, Publicanus, Latro, cum prius zizania essent, in optimum triticum mutati sunt: quæ quidem mutatio in feminibus impossibilis est; & in voluntate facilis, atque procliva. Oliva t. 2. conc. 2. in festo Imm. Concept. Fieri potest, ut qui hodie sunt zizania, eras sint frumentum. Sancti. August. ferm. 46. de divers. Datur locus poenitentia, non cito amputandus frater: potest enim respiscere. Sancti. Hieron. Multi prius zizania sunt: qui, nisi patienter, cum mali sunt, tolerantur; ad laudabilem mutationem non perveniunt. Itaque si evulsi fuerint, simul eradicatur & triticum; quod futuri essent; si parceretur. Sancti. August. apud Escobar t. 6. Par. Chr. Obs. 5. Si Zizania patientia Dei non subvertent; nec Mathiam de Publicano Evangelistam, nec Paulum de Persecutore Apostolum, Ecclesia possideret. Sancti. Chrysol. l. 97.

Patientiam habe in me. Matth. 18. 29. Citius debita recipit, qui patienter expectat; perdit impatienter exactor. Tertull. de patientia: illum prodigium filium patientia patris, & recipit, & vestit, & pascit, & apud impatientem fratrem exculat. Escobar t. 6. Par. Chr. Obs. 4. Samaritani illi, quos Apostoli Luc. 9. 54. cœlesti igne consumptos videbant, veniente Spiritu S. fuerunt in suscepta fide primi. Act. 8. 5.

Si boni estis, quando in hac vita subsistitis, æquanimiter malos tolerare debetis: nam quisquis malos non tolerat, ipse sibi per intolerantiam suam quæsit esse; quia bonus non est. Abel enim esse renuit, quem Cain malitia non exerceat. S. Greg. hom. 38. in Evang.

Homines bonos imitare, malos tolera, omnes ama: quoniam nescis, quid casus futurus sit, qui hodie malus est. Sancti. August. lib. de catechiz. rud. c. 27.

Ego nec culpa careo; nec amicos, qui culpa careant, quero, nec enim nascitur. Nam qui, ob exiguum vitium, maximam etiam virtutem perpendunt; nec res humanas considerant, nec Paulo morem gerunt admentit: aliter alterius onera portat. S. Isidorus Pelus. l. 3. cp. 410.

TITULUS V. MANSUETUDO.

S. I.

Symboia, allegoria.

Ex Veteri.

In suam pro populo, qui à sanctis longe auctus est. Titulus hic præfixus est Psalmo 55. S. Hieron. legit: Victori pro columba muta. Glossa ait: Columba, quia fuit sine amaritudinis felle: quia Saulem perfectum eum ad mortem bis salvavit à morte. Plerius lib. 22. Hominem nequaquam iracundum ostendere volentes, columbam pingebant. Vatablus hic David columbam taciturnitatis, & mutam appetit; quod Dei voluntati omnia commiserit; nihil suis adversariis respondens. Arceus in II. Exposit. 2. Disc. 3.

Batem, & ver, tu plamasti ea. Pl. 73. 17. Per hæc tempora significat Fideles, diversi morum qualitate pollentes. Alii enim sunt tanquam ætas, fidei calore ferventes, ad Martyrium usque producti. Alii mansuetudine temperati, tanquam ver, æquali Domino devotione famulantes. Cassiodorus hic.

Sicut lilium. Cant. 2. 2. Est & mansuetudo lilius, habens innocentia candorem, & odorem spici. Sancti. Bernardus f. 70. in Cant.

Mel & lac sub lingua tua. Cant. 4. 11. Sponfam laudans sponsum aiebat. Olim infantulis recessus iustratis lac melli mixtum in os inferebatur, teste Tertulliano l. de cor. mil. qui ritus monachis mansuetudinis.

Tibia, & psalterium, suorum faciunt melodiam, & super utraque lingua suavis. Eccl. 40. 21. q. d. Sermo suavis magis mentem afficit, & delectat, quam melodia instrumentorum musicorum. Sermo enim suavis secum quasi vehit mel internum, & suaviter animæ, à qua promanat; eamque deperit in aures & cor audientis. Plerius hierogl. 7. de cervo cap. 1. tradit cervum, licet fugacissimum animal, ita melodia delectari: ut consistens capi se, ne carque patiatur. Cornelius hic.

Butyrum, & mel comedit. Il. 7. 15. Origenes hom. 2. in II. Emmanuel but. & mel manducat, & querit ab unoquoque nostrum butyrum manducare. Opera nostra dulcia, & sermones nostri suavissimi, & utiles mella sunt; quæ manducat Emmanuel. Si verò sermones nostri amaritudine pleni sunt, A 4